

1.071

IRODALMI SZEMLE.

KIADJA ÉS SZERKESZTI:

LUGA LÁSZLÓ.

ELSŐ ÉVI FOLYAM.

1876.

EGERBEN,

NYOMATOTT AZ ÉRSEKI LYCEUMI KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDÁBAN.

1876.

ÉRSEKI KÖNYVTÁR
Helytartó növekedénapló
1960 év 1046 sz.

Tárgymutató.

Czikkék.		Lap		Lap
Egyházirodalmi iskoláinkról . . .	68. 77. 85.	93	GYÓRY V. „Koszoru“ a magyar versköltés utóbbi századának virágaiból	4
Katholikus irodalmi művek a szabadkőműves- ségről		61	HERDER'S. „Conversations-Lexicon“	6
Szépirodalmunk	1.	13	HERDER. „A kinyilatkoztatás képekben“	71
Ujabb vállalkozászatunkról . 21. 29. 37. 45.		53	HURTER H. „Theologiae Dogmaticae Com- pendium“	66
Szemle.			HURTER. „Nomenclator Literarius“	71. 89.
A pap a világban		46	INTAY VAZUL. „Jézus Mária élete“	24
BALOGH ÁGOST. „Beatissima Virgo Ma- ria“		39	KAPOSSY-SZEMENNYEI. „Gyásmiseéne- kek“	80
BERTHOLD K. „Natur und Offenbarung“		16	KARSCH L. „Materialismus, Rationalis- mus és a kereszténység“	2
Dr. BITA DEZSŐ. „A keresztény vallás is- teni eredete és szükséges volta“ stb.	2.	41	KARSCH L. „Evangeliumi szakaszok magya- rázata“	55
BOHL T. „A vallás politikai és jogi szem- pontból“		22	KATHOLISCHER HAUSSCHATZ.	6
BREZNAY BÉLA. „Paulai sz. Vincze élete“		51	KIS J. „Európai nemzetközi jog“	79
BRONNER. „Memoiren eines Todtenkopfes“		7	KORÉNY-SCHECK. „Bukle rendszere“	99
BURGER I. „Pázmány Péter egyházi beszé- dei“	7.	51	KUNCZE LEO. „Repertorium“	23
CANTU CAESAR. „Világtörténelem		23	KUSSINSZKY A. „Tolle Lege“	15
CSÖSZ I. „A kegyes tanító-rend nyitrai gym- nasiumának történeti vázlata“		98	KÜRTHY JENŐ. „Karrikaturák“	50
CZOBOR BÉLA. „Tájékozó“		50	MARTIN KONRÁD. „Katechismus des röm. katholischer Kirchenrechts“	24
DANTE „La Divina comedia“		87	MARTIN P. „P. Isaak Jogues“	6
DER NEUE KATECHISMUS für die Volks- schule		7	MÓCSY A. „Népnevelési Tanulmányok“	5
DOMANOVSKY ENDRE. „A bölcsészeti története“		30	MOENICH K. „Magyar írók névtára“	34
ÉLTES K. „A volt erdélyi királyi főkormány- szék kebelében fenállott kath. bizottság ha- tásköréről.“ stb		42	NAGY A. „Elemi katekizmus“ gyermekver- sekben	15
FÁBIÁN J. „Isten igéje“		15	NAGY A. „Hitelemzés példákban“	66
FRAKNÓI VILMOS. „Magyar Könyvszemle“		33	NEMESKEY ANDOR. „Az elmélkedő hitszó- nok“	65
FRÖHLICH. „Der neue Katechismus“		8	NÉMETHY LAJOS. „Budapestvári főtemp- lom történelme“	81
„Wiederlegung der Einwürfe ge- gen den neuen Katechismus“		8	OLTVÁNYI PÁL. „Tájékozó utmutatás“	55
FÜSSY. „Tanulságos történetké“		5	PÁLY EDE. „Krisztus Urunk hét szava a ke- resztfán“	55
GESTEL. „Der Schatz des Glaubens“		8	PELLET ÖDÖN. „Primiciabeszédek“	56
GOBILLON. „Leben der ehrw. Louise Ma- rillac“		7	PHILALETHES. „Ueber die Kirchliche und Politische Inquisition.“	5
GREDLER M. „Ethische Naturbilder“		72	PIUS (VII.) I. rész	88
GUERANGER. „Sainte Cecile“		14	POKORNY JENŐ. „A magyar ember könyv- tára“	33
GÜNTHER A. „Az anya könyve“		16	RAMIERE. „Az ima-apostolság kis kézi- könyve“	6
			RATTE. „Praktische Ascese“	7

	Lap		Lap
REISCHL K. „Munkáskérdés és Socialismus“	63	VINCZE A. „Mezei virágok“	5
RIEDL A. „Idealer Kreislauf des Lebens“	8	ZIBRINYI GYULA, lásd: Varga József.	
RIVE B. „Die Ehe“	72	ZOVÁNYI. „A külföldi kath. theologiai irodalom tárháza“	32
ROSENBERG TESTVÉREK. „Ódon-munkák jegyzéke“	89	ZSASSKOVSZKY F. és E. „Karénekes kézikönyv“	40
RUPP JAKAB. „Magyarország helyrajzi története“	24	ZSASSKOVSZKY-TÁRKÁNYI. „Katholikus egyházi Énektár“	95
SCHEMATISMUS HISTORICUS Dioecesis Neosoliensis	38		
SCHÜCH I. „A lelkipásztorkodástan kézikönyve“	47	Vegyesek.	
SEISL. „Die Geleise des Kirchenjahres.“	7	FELHÍVÁS a szerző és kiadó urakhoz	102
STOLZ A. „Mörtel für die Freimaurer.“	81	HIRDETÉSEK a 2. 3. 4. 5. 7. 9. 10. 11. 12. számban.	
SZINNYEI JÓZSEF. „Hazai és külföldi folyóiratok magyar tudományos Repertoriuma“	25	KATH. FOLYÓIRATOK 18. 25. 27. 56.	
TOLDY F. „A magyar költészet kézikönyve stb.“	4	KÖNYVÉSZET, és „Irodalmi vegyes hírek“ minden számban.	
VARGA JÓZSEF. „A kulturharcz áldozata“	51	MEGJELENENDŐ KATH. MUNKÁK. 34. és egyes számokban az irodalmi vegyesek között.	
WERFER A. „Az irgalmas nővér.“	41		

Megjelenik
1 évfolyam 12 íven,
egyes szám a hónap 1-én.
Előfizetési díja:
1 ft 20 kr.

IRODALMI SZEMLE.

KIADÓ ÉS SZERKESZTŐ:
LUGA LÁSZLÓ.

Hirdetések
kétszer hasábozott
petitsoronként
6 krajezárral
számíttatnak.

Eger. I. évfolyam.

1. szám.

Január 1-én, 1876.

Szépirodalmunk.

(e. s.) Az irodalom számos ágai között alig van oly fontos, mint az, mely szépnek nevezetik. Fontos lényegében és kihatásában, tekintve azon óriás tömeget, mely szomjazik utána, mely nemcsak szórakozást, de ismereteket is keres benne.

A szépirodalom hivatásszerűleg felelni tartozik az izlésnek, erkölcsnek nemesítését: hatáskörében odáig kell mennie, hogy a gondolkodás, beszéd, modor, a vélemények nyilvánítása a szép szabályai szerint történjék, hogy a jónak nyilatkozata ne legyen darabos, mert a tiszta forrás üdítő kristály vizét ki ürítené ki szívesen szenny-nyes pohárból?

Egyetlen ága az irodalomnak sem dicsekszik oly roppant számú olvasó közönséggel, mint a szépirodalom. A paloták ragyogó termeiben épen úgy, mint a nyárspolgárok homályos lakaiban, sőt még a padlás-szobák nyomorult szegénységében is feltaláljuk a szépirodalom termékeit, melyek az első helyütt unaloműzők, a másodikok sovárgva élvezett mulatság, a harmadikon az elégedetlenség, gyakran az irigység kiapadhatlan forrása: mert a nyomor áldozatai az öröm, gazdagság fénylő képeiről olvasva, utálat-
tal tekintenek az inség piszkos rongyaira, melyek őket körülveszik s a szorult mell kiszáradt ajtaján, a halvány ajkon sokszor ellebben eme sohaj: mért nincs nekem ugy?

A szépirodalomhoz általában csak a regényeket, beszéleket, költeményeket számítják azok, kik a tudományos rendszerrel nem törődve, a szépről csak azt hiszik szólani, ki az emberi élet egyéni, vagy társadalmi tragoediáit, comoediáit rajzolva, sokszor valótlan kever össze az igazsal, rútat a széppel, gonoszat a jóval.

S e vélemény az én kiindulási pontom e szemle megírásánál, nem azért, mert e vélemény correct, de mert legtöbb hívót számlál s mert a regényirodalom tenger-bőségű termékeivel minden osztály, minden helyzet felett uralkodik, s mint ilyen leginkább felkölti a kíváncsiságot, mely eme kérdésben ad kifejezést tudvágyának.

— Megfelel-e a regényirodalom hivatásának?

E kérdés így egyenesen feltéve, határozott feleletet követel s a felelet egy komoly nem lesz, melyet a társadalmi, családi élet erkölcsi mozzanatai igazolnak.

Ha a szépirodalomnak általán hivatása: az izlés nemesítése, erkölcsök szelidítése, az illem, a finom modor terjesztése, az erény magasztalása, a bűn kipelengérezése, e hivatás a kizárólagos regényirodalomnak is hivatása, melyet szem elől tévesztenie soha nem szabad, mert kiszámíthatlan az erkölcsi kár, mely e téren az irány tévesztése által okoztatik.

S fájdalom! sehol nem észlelhető a hivatás iránti hűtlenség annyira, mint a regényirodalomban, mely nem többé a szépnek, igaznak, érdekesnek, hanem a rutnak, hamisnak, és aljasnak terjesztője, az erkölestelenség pestisének gazdag oduja: mely irodalom terén a szent és igaz, a jó és nemes ellenségei aljas, gyakran a hűtlenségig nemtelen képzeletök torzszülöttait bocsátják napfényre oly olvasóközönség elé, melynek kilencz tizedrésze minden gondolkodás nélkül mohón szívja magába a mérget, mely esztét, szívet, lelkét mételyezi meg, képtelenné tevén gyakran legegyszerűbb kötelmek teljesítésére s képessé a legzűlésebb gazságok elkövetésére.

Aki ezt merész állításnak véve, megbotránkoznék e szavakon, kérem, tekintse azon tendenciosus irányzatokat, melyek újabb időben a regényirodalom terén észlelhetők. Egyiknek a valóságosság, másinak kizárólag a szemérem, a szív eme ragyogó gyöngye, a harmadiknak a jogérzet, negyediknek a polgári hűség, ötödiknek a családi kötelmek — megtörése különös célja s mert valamint Mohamed a testi kéjek féktelen élvezhetési szabadsága s a paradicsom hetvenkét hurijának megigézése által hevíté fel követőit ama vad fanatizmusra, mely gátat szakított vizárként rohant szét óriási területeken s honosítá meg a kegyetlen rabszolgaságot; ugy a regényirodalom eme válfajai céljok elérésére Mohamed eszközeit használják fel, az érzéki gyönyörök mesteri, gyakran majdnem meztelen esetelése által, minek ellenállani több erő kívántatik, mint mennyivel az emberek nagy része rendelkezik, mely rész a hit nyújtotta gyámol nélkül, pusztán illemérből nem rohant még az erkölestelenségnek hímes virágszőnyeggel borított feneketlen posványába.

Az érzéki gyönyörök eme képei delejes vonalmat gyakorolva a sovárgó, gyenge szívre, feladja a regény által megtámadott, eddig szentnek hitt igazságot, hogy annak büntető hatalmától felszaba-

ditva magát, korlátlanul élvezhesse a gyönyört melynek még megszerzési eszközeire is megtanítja könyve.

Szinte csodálni lehet: mennyire eltűnt az emberek érzelmevilágából a szelidség, tisztaság, ártatlanság érzete. A szó szeplőtlensége már majd nem kérdésessé válik: hisz a fiatal leányok már

mohón olvassák a regényeket, melyek ártatlanságuk tündöklő zománczát homályosítják el.

Ha valaki megint ezt tartaná goromba valótlanságnak, bebizonyítom neki, hogy téved s állításom majd folytatólagosan, részletezés által fog szomorítólag igaznak feltűnni.

Szemle.

Bitá D. „A keresztény vallás isteni eredete és szükséges volta korunk tévelyeivel szemben.“ A budapesti m. k. e. hittani kara által Horváth-féle jutalommal koszoruzott pályamű. Irta Dr. Bitá Dezső, pannonhalmi sz. benedekrendű aldozár s egyetemi ny. r. tanár. Budapest, 1875. A Hunyadi Mátyás intézet nyomása. n. S. r. 576. 1. Ara 2 frt.

Karsch L. „Materialismus, Rationalismus és a Kereszténység.“ A m. kir. egyetem hittudományi kara által jutalmazott pályamű. Irta Dr. Karsch Lollion, a nagyváradai püspöki lyceumban a szentirástan ny. r. tanára. Nagyvárad 1875. Hügel O. könyvnyomdájában. n. S. r. 362. lap. Ara 2 frt.

A budapesti m. k. tudományos egyetem által közelebb jutalmazott e két pályamunkát magyar egyházirodalmunk pangó állapotában méltán jelenségtől üdvözölhetjük. Már magában örvendetes tünemény, hogy a pályázat eredményeül két koszorus mű fekszik előttünk, s örvendetesb anynyival, hogy e művek, tárgyak fontosságánál s korszerűségénél fogva a legdrágább szellemi érdekek megvédése- s győzelmének elősegítésére hivatvák. Sajnálattal ugyan, de engedve a pályázati bírálók példájának, eltekintünk mi is azon körülménytől, hogy a pályakérdésben együttesen kívánt kellékek, köztük mintegy megosztvák: a-mennyiben B., mint előszavában maga is kijelenti, kiválóan a tudományosság követelményét tartja szem előtt. — s K., mint szintén előszavában mondja — első sorban a művelt világi olvasóközönség igényeire volt tekintettel: — ezáltal különben is — sem B. nem lett az utóbbiakra nézve hozzáférhetlen, sem K. nem nélkülözi az alaposágot. A különleges cél mindkettőt külön irányba, külön modorba terelte. Igazságtalanok lennénk, ha megítélésöknél e bevallott különleges célokat figyelembe nem vennők.

Mi is elég fontosnak ismerjük el a hittanhallgatóknál a latin előadási nyelv miatt főleg kezdetben fenforgó nehézségekre való tekintetet, mely B.-t műve megírásában vezette, s méltányoljuk a hasznót, mely a hitigazságok alaposb megértéséből épen papnövendékeinknél — s mondjuk papjainknál — a közjóra is gyümölcsözőleg várható.

B. kiválóan theologusoknak irt. Gyakorlati hasznót czélozva, munkáját is papnöveldeinkben

leginkább elterjedt egyik tankönyvhöz alkalmazta. A keretet Schwetz ismert művében készen találta. Ennek fő- és alosztályozásait tartotta meg. Adja u. i. első főrészében a kinyilatkoztatás elméletét; s evvel az Istenről, a vallás szükségességéről, a kinyilatkoztatás lehetősége-, szükségessége s ismérveiről szóló tant; a második főrészben a keresztény vallás istenisége bebizonyítását, szölván a szentírás tekintélyéről, történelmi igazságáról, a mózesi törvényről, a keresztény kinyilatkoztatásról, a ker. v. bel- és külismérveiről.

Érveléseiben is említett szerzőt tartja szem előtt: anélkül azonban, hogy egyszerű utánzó vagy magyarázó lenne, s az annak eszme körére szoritkozást eléglené. Bizonyítékot nyújt erre majdnem minden §: s az utóbbi szempontból különösen kiemelhetjük például a csodák s a titkokról tárgyaló becsesb helyeket.

A fogalmak magyarázgatása, a tárgyalandók kimért megszabása, felosztása, az érvek kifejtésében felöltő többé- kevésbbé szoros egyformaság, az ellenvetések külön sorba-czáfólasa, a főczéllal szorososan épen egybe nem függő részletek bevonása s megvilágítása — mindmegannyi kellékül mutatkozott szerzőnek, melyeket munkája különös czéljánál fogva nem mellőzhetett. Könnyed olvasmányt semmiesetre sem nyújt; de ad a tanulmányozónak elég becses s bőven kifejtett anyagot, mely megérdemli, hogy megbarátkozzék érte a nehézkes, szakszerű, s e miatt gyakrabban feszes nyelvvezettel, szokja meg egy-más különös kifejezéseit, (p. szükségletü, kétesdiség, belmivolti sat.) bonczolja terjedtebb körü érveit, s kitartson a lassudabb menetü fejtegetésekben. B. az egész teljében felöltet tárgyat lelkiismeretes gonddal kezeli, minden ízében; elhanyagolt részeket nem találunk nála; s e teljesség különösen ajánlatossá teszi művét azokra nézve is, kik theologiai ismereteik gyarapítása végett több munka megszerzésében s buvárlásában körülményeik által akadályozva vannak. Kár, hogy a terjedelmes mű könynyebb áttekintését a kevésbbé változatos nyomás, a §. czimek nagyobb megkülönböztetés nélküli egyenlő, elmosódó jelzése meglehetősen gátolja. Ohajtánók, ha a külső kiállítás e hiányán az immár elkelt mű II. kiadásában segítve lenne.

Karsch más nyomón jár. Biztossággal, melyet a tárgy feletti uralma ad, s bizonyos eredetiséggel készítette meg s vitte keresztül műve ter-

vezetel. Hettinger apologiai munkájára emlékeztető modorban, nagyobb, önálló, de egymással bensőleg egybefüggő fejezetekben vitatja be tételét.

Bebizonyítva Isten létét (I), s megismertette tulajdonságaival (II), különösen a materialistikus felfogással szemben kifejti az ember természetét (III), helyzetét a mindenségben s ezzel rendeltetését (IV), mely a vallás; adja azután a vallás meghatározását s nyilvánulásai, jelentkezései főalakjait (imádság, áldozás, egyház, szertartások, papság V. VI. VII.); szükségességét (VIII. a III. a.-val a legskizetebb részek egyike); de a természeti, észvallás nem elégséges az ember végezteljára, ezt tagadja a rationalismus. — a rationalismus mivoltának kifejtése (IX.); — kell kinyilatkoztatás; szükségessége bevitatása előtt (X.) azonban előbb kimutatja annak lehetőségét (XI.); az ember a kinyilatkoztatás iránt közönyös nem lehet (XII.), fel is ismerheti egész bizonyossággal az igazit, különösen a csodák és jövendelések tényeiből (XIII.); e tények a szentírásban foglaltatnak. — a szentírás hiteles (XIV); a valódi isteni kinyilatkoztatás a keresztény; — bizonyítékok: az ó- és ujszövetségi jövendölések teljeseése (XV.), Krisztus szavai önmagáról s csodái (XVI.), ker. sz. János s az apostolok, különösen sz. Pál bizonyágtételei (XVII. XVIII.); a kereszténység csodás elterjedése, fenmaradása, hatásai, általa való kielégítése az emberiség valódi igényeinek. (XIX. Krisztus a történelemben. XX. Krisztus az öntudatban). Mindezekből folyólag Krisztus vallása isteni, örökre igaz. (XXI. A jövö Krisztusé.) — Ez röviden eszmemenete.

Szerencsés inventióval úgy köti össze az egyes fejezetekkel az ellennézetük tévelyeit, hogy ezek s az igazság közt a különbség élesebben szembe tünik s műve folyamán egyszersmind összefüggésben legombolyítja azok rendszerét. Főbb jelzett céljához képest mellözi a szakszerű fejtegetéseket, de nem hagy figyelmen kívül egy lényeges pontot sem. Törekvése, ha lehet e különböztetést tennünk, egészben nem a tanítás, hanem a meggyözés. S meggyözése szellemes. Megtalálja a kérdések sulypontját, s eltérésekre nem téved; megragadja az érv magvát, fölös kerülgetésekkel s körülírásokkal nem fáraszt; a jó érvet eléje teszi a soknak; bizonyítékai előállításában chablonokat nem követ; változatos, vonzó, világos. Egy-egy pregnans vonás- vagy mondatban teljesen szem elé állítja a tárgyat, (p. 339. l.) s ujjabb-ujabb szempontokat nyújt s jelöl ki. Az ellenfél föbbjei, az ó és új classicusok jelesbjeiből vett találó idézetei szép olvasottságra mutatnak s hatásukat el nem tévesztik. Példái jól választottak; csak az ujszövetségi sz. könyvek apostoli eredetiségének vitatásánál ohajtottunk volna teljesebbeket; valamint a XVII. XVIII. a. felsorolt szentirási helyek is megtürtek volna egy kis közbeszórt élénkítő magyarázatot. Az ész villogását bizonyos szónoklati melegség kíséri; néhol ugyan e szó-

noklatiasság kissé eredeti alakban jelentkezik. (p. 230. l.) A meggyözözés közvetlenségének ereje lüktet minden sorában. De nem egy helyen majdnem épen ez szüli hibáját. Éreztetit u. i. hogy magával tisztában van; de érezzük azt is, mint ha nem annyira olvasói igényeit tartaná szem előtt, mint inkább mutatná — önkénytelenül is — hogy amit elmond, azt tudja. Fejtegetése ilyenkor hézagossnak tünik fel. Érvelése ki nem domborúl; bizonyos rohamos sietség jellemzi. A bizonyítandó tételt ki nem emeli, ahol ezt tenni kellene; előkészítés nélkül más momentumokra csap át; ézelzatal, reflexiói azonnal fel nem foghatók, elvesztik hatásukat; különös példákat szolgáltathatnak mindjárt az első fejezetek, úgy a jóslatról szóló fejtegetés (298. l.).

De élvezetes marad mindvégig. Szép nyelve, könnyed, kevés kivétellel szabatos irálya bizonyára leköti a laikust is, ki a szép alakban adott szép eszmékért könnyen megboocsátja a tüzesb epithetonokat, az itt-ott nem épen szelid apostrófokat, s az idegen nyelvü idézeteket. A kiállítás díszes. Sajtóhibákkal — melyektől B. könyve sem ment — a kijelölteken kívül is eléggel találkozunk; kétségkívül ide kell sorolnunk a 105. l. 3. s. az „apostol“ szót is. A munka beütürendes tárgy s névmutatóval is bír. —

Végül egy megjegyzést.

Véleményünk szerint azon igazságnak, hogy az emberiségnek, jelen tényleges helyzetében természetfölötti rendeltetése van s ilykép természeti ézeljának fejtegetése inkább csak doctrinális jelentőséggel bír, ez igazságnak mondjuk, érezhetőbb mérvben kellett volna kifejezést s érvényesülést nyernie e művekben. Mind B. mint K. érinti az ember természetfölötti rendeltetésének kérdését, de az ahhoz füzözö fejtegetésebbe mélyebben egyik sem boocsátkozik. Pedig szerintünk mindenekelőtt a természetfölötti rendeltetés ténye, a természetfölötti rend létezése lenne bevitatandó; e ézelből természetesen helyet kellene foglalnia a kinyilatkoztatás elméletének is, csak az anyag dispositiója lenne más. E rendszerben a kinyilatkoztatás abszolút szüksége adva lenne, bövebb bizonyítást önkényt érthetőleg nem igénylene; a fösuly itt az embernek a kinyilatkoztatás irányában fenlevö kötelezettségének kimutatásán feküdnék; de nem lennének épen mellözendök a kinyilatkoztatás szükségessége mellett felhozatni szokott érvék sem, söt inkább e rendszerben találnák meg tulajdonképi helyöket, nyernék meg valódi jelentőségüket. A mikéntre itt bövebben ki nem terjeszkedhetünk. De az ez érvék eddig szokásos alkalmazásában rejlvö félzségségre röviden rámutathatunk. Az emberiség képtelen volta vallásalapításra. — min ez érvék sarkalnak, kétségkívül indokolja valamely isteni segély, kinyilatkoztatás szükségét; de e kinyilatkoztatás bizonyára nem a szoros értelemben vett természetfölötti (B. isteninek, természetfölöttinek

irja): s ilykép ez indokolás, amellet, hogy könnyen a természetfölöttinek félreértését, zavart, hibás fogalmát szüli. — mint ezéloztatik — a ker. kinyilatkoztatás szüksége mellet egyenes bizonyítékot nem nyujthat. (v. ö. B. 569. l.) A jelzetük bizonyítási eljárás — ugy véljük — előnyös lenne annál, mely a pályakérdés azon szavaihoz — talán csakis szavaihoz — ragaszkodva indul meg, hogy „bebizonyittatván az ugynevezett természeti vallás elégtelensége az emberiség ezélja elérésére, vitattassék be a természetfölöttinek szükségessége:“ mert ez elégtelenség bizonyításra nem szorul, ha az emberiség valódi végezélya értetik: a természeti ezélt illetőleg pedig fonáknak látszik e bizonyítás, midőn a kinyilatkoztatás szüksége mellet szótó érvek előállításánál az emberiség képtelen volta mutattatván ki a vallás-alapításra, ez által egyszersmind az is bizonyítatik, hogy az ugynevezett természeti vallás tényleg nem is létezik. k.

Toldy F. „A magyar költészet kézikönyve. a mohácsi vésztől a jelen korig, vagyis az utóbbi negyedfélszázad kítünőbb költői életrajzokban és jellemző mutatványokban feltüntetve Toldy Ferencz által. Második átdolgozott kiadás. 5 kötet. Budapest 1876. Franklin-Társulat. Ara 10 frt.

Elhunyt jeles, az irodalomtörténet terén első s majdnem mondhatni egyetlen írónk e művét ajánlani vagy bővebben ismertetni és bírálni nem szükség. Csak az, a ki kellő áttekintéssel bir irodalmi életünk fejlődéséről 1825. óta, s a ki Toldynak ezen időszak alatt egész haláláig folytatott munkásságát beható figyelmére méltatja: képes egyuttal Toldy érdemeit méltóan előadni. E legújabb munkája volt legelső irodalomtörténeti műve, mely 1826-ban „Handbuch der ungarischen Poesie“ név alatt két kötetben jelent meg, németül, a végből hogy a külföld költészetünket költőinkből vett mutatványok nyomán megismerje. Mikor a forradalom után „az illusiók elmúltával minden elfogulatlan hazafinak azon meggyőződésre kellett ébrednie, hogy önfentartásunkra nincs más út, mint a nemzeti műveltség öntudata a multban, s minden erőkkeli emelése a jövőben“ (Előszó az I. kiadáshoz) adta ki Toldy jelen művét magyarul első kiadásban, két negyedrért nagy kötetben. (I. 1854. II. 1857.) A most megjelent második kiadás, 5 kötetben méltán nevezhető átdolgozottnak, a mennyiben mind az életrajzokban az újabb adatok, mind pedig egyes újabb költők is felvételtek, s ezenkívül a régiebbek újabb munkáikban is bemutatva lettek. Így egészen ujonnan jelennek meg Eötvös, Jókai, Lévy, Tóth Kálmán, Madách, Gyulai, Szász Károly.

Hogy Toldy itt is, valamint irodalomtörténeti egyéb műveiben kiválólag a Kazinczy és Vörösmarty — korabeli költészeti irány felé hajlik, s így kivált újabb költőinket illetőleg talán nem

oly bőkezű az elismerésben, a mellátás mervében, azt kivált a fiatalabb nemzedék, mely ama korhoz nincs emlékeivel fűzve, kissé zokon vette, s a pantheonba felvett nevek mellé több-kevesebb joggal nem egy újabb jelenséget hangoztatott: annyi azonban áll, hogy a ki Toldy egész irányát ismeri, az nem veszi roszt néven az ő eljárását, be kellvén vallani, hogy ha tán az újabb költészet szélesebb mederben folyik, mint a második negyedszázadé, csak vajmi kevesen vannak, kik előbbi költőink műgondját, a valódi költői teremtő szellemet, mely kis művek mellet nagyok alkotása után versengett, s a tiszta, magasabb gondolatgazdagságot alapul vevén, ez irányban fejlesztének költészetünket.

Talán a felvett újabb költők közé lehetett volna még teljes joggal felvenni egypárt; talán épen az egyházi költészet terén működő költőink között is akadt volna egy-két név, mely műveivel Tóth K. vagy Szász K. mellet bátran megállhatott volna, erről meg vagyunk győződve s ki is mondjuk; de magát a munkát, szerzőnek utólsóját, mint valóban monumentalis, a Toldynak sajátos aprólékos műgonddal, választékos iránylyal, komoly, valódi tudóshoz illő hangon s modorban irt művet, irodalomtörténetünk elsőrangú, tudományos irodalmunk kiváló termékeként kell tekintenünk.

Györy V. „Koszorú“, a magyar versköltés utóbbi századának virágaiból. Egybefűzte Györy Vilmos. Budapest. Légrády testvérek. 1875. Ara 4 frt. — Költészeti anthológiánk van elég. Hogy gyűjtő mégis enemű munkával lépett fel, okúl azt hozza elé, miszerint hazánk 1872-ben nemzeti irodalmunk újjászületésének százados évfordulóját ünnepelvén, a kiadók az utóbbi század költészeti termékeiből a legjavát magában foglaló gyűjtemény összeállításának gondolatára jöttek. „mert bizonyára nem lesz érdektelen, de örömtelen sem, a művelt s hazája szent ügyéért lelkesülő magyarnak egy koszorúba egybefűzve látnia költészetünk művelőit, s az összeállítás folytán egyszersmind szemlélhetni azon fejlődést, melyet költészetünk utóbbi századában felmutat.“ Ez volt a cél. Mi a kivített illeti, mondhatjuk, hogy a „Koszorú“ legtartalmasabb anthológiánk, s hogy különös figyelemmel van a legújabb feltünőbb jelesebb termékekre. Ezt csak méltányolhatjuk. Sok tekintetben azonban nagyon is tartalmas. Például ifjabb Abrányi Kornél, Baksay, Beöthy Zsigmond, Bonyhai, Dobsa, Dömény, Dömötör P., Izidóra, Kisfaludi Antal, Malvina, Zichy Antal, Zalár, kik alig irtak egypár jó, nagyobbreszt gyöngé darabot, talán nem szemléltetik oly feltünően költészetünk utóbbi századában a fejlődést? Mi az életrajzokat illeti (néhány költőnél nincs) sokhelytt oly röviddek, semmitmondók, hogy kár volt kitenni. A kútfőt, Vutkovics „Magyar írók albumát“ pedig ugyancsak megleczkéztették a „Budapesti Szemlé“-ben.

A gyűjtőtől is van egy költemény benne. Az életrajz ez: Győry Vilmos, született 1838. jan. 7. Győrött; evang. lelkész Orosházán. Tagja az akademiának s a Kisfaludi-Társaságnak. Mint evang. lelkész úgy látszik nem igen ismeri a mi egyházi költőinket. Van Tárkányitól négy, Pájerstől (és nem Pajer, mint kétféleképpen is előfordul a gyűjteményben) és Sujánszkytól egy-egy költemény felvéve. Mi legalább, a kik ismerjük a kath. egyházi költőket, még a világias dalok tekintetében is egy Mindszentit, Kuthent, Lázárt s még többeket is eléje teszünk vagy 20, a gyűjteménybe felvett költőnek. Pedig a ki oly sokat gyűjtött, mint Győry, ezeket tán még sem mellőzhette oly könnyedén? Avagy talán más oka van ennek?

Mi a darabok választását illeti, kivéve a legújabb darabokat, gyűjtő Toldy, Szvorényi s az apróbb megjelent anthológiákhoz ragaszkodott nagyjórészt, pedig e dologban sem ártott volna egy kis megválogatás.

Ezeket megjegyzendőnek véltük. Különben az újabb költészet kedvelőinek Győry jó szolgálattal tett e gyűjteményével, mely általán meglehetősen gonddal van szerkesztve.

Vincze A. Mezei virágok. Beszélyek a nép számára. Irta Vincze Alajos. Eger. 8. r. 166 l. 1875. Ára 50 kr.

Az erkölcsnemesítő szépirodalom terén előnyösen ismert szerző, a „Népújságban“ és egyebütt megjelent beszélyeiből négyet egybefűzve ad az olvasóközönség kezébe. Az események logikai egymásutánja, helyes kivitel, szép nyelvezet jellemzik Vincze beszélyeit. Irályában szépen el tudja találni azt a helyes közepet, mely könyvtel kedvessé teszi úgy a műveltebb közönség, mint az egyszerű polgár kezében. Csak egyet sajnálunk, hogy a szerző nagyobb beszélyek vagy regények irására nem vállalkozik. Ő és Csiky Gergely eredeti művekkel gazdagíthatnák vallás-erkölcsös szépirodalmunkat.

Füssy. Tanulságos történetkék jó gyermekek számára. Schmid Kristóf hátrahagyott irataiból. 32 r. 64 lap. Ára 10 kr.

Örömmel üdvözöljük a fordítót és kiadót, Füssy Tamást a téren, melyre megindított legújabb vállalatával lépett. Magyar gyermek-irodalmunk valóban igen szegény, a német, de főleg az angol gyermek-irodalomhoz képest; ha tehát ezt akár ilyenemű fordított munkákkal, akár eredetiekkel gyarapítja, kitűnő szolgálatot tesz a családoknak. Vállalatát Schmid Kristóf, e jeles gyermekbarát s fölülmulhatlan ifjuság-író hátrahagyott kisebb elbeszéléseivel kezdte meg s azokból a legszembeket kiválogatva nyújtja a 8—10 éves gyermekeknek. A kis füzet kétrendbeli olvasmányt tartalmaz. Első részben apró tanulságos történetkék, a másodikban rövid tanulságos meséket ad. Midőn e vállalatot ajánljuk,

egyszersmind ohajtjuk, hogy minél szélesebb körben terjesztessék. Erre igen alkalmas időpont: az ünnepek, névnapok, vizsgák stb. A fordítót urat pedig kérjük, hogy mielőbb egy másik füzetel örvendeztesse meg a gyermekeket. — A könyvecskék a sz.-István-Társ. és az egri lyc. nyomdában kaphatók.

Philalethes. Ueber die Kirchliche u. Politische Inquisition.

— Ein Beitrag zur Klärung der Anschauungen über diesen Gegenstand. Wien. Verlag von Carl Sartoris Buchhandlung 1875. 8 r.

„Inquisitio“! Hányan nem rezzennek meg e szó hallatára! És miért? Mert e szó tiszta világos fogalmával sem bírnak. Hiszen tankönyveink, ismereteink ezen első forrásai, valóságos eszmézetavart keltenek a tanulóban. E tárgytól irt egyéb munkák pedig nemhogy tisztáznák ez eszmét, hanem inkább még megerősítenek az ifju korban szerzett téves meggyőződésekben. Mennyire kell tehát üdvözölnünk oly művet, mint a jelen munka is, mely tisztázza az inquisitio téves fogalmát, kellő értékére szállítja le azon párt és felekezet-szülte vádakat, melyekkel ezért a kath. egyházat sujtani szokták.

Jelen mű két részből áll. Első részben szól az egyházi inquisitioról. Hogy ez Istentől szabott kötelessége az egyháznak, történelmileg lehozza III-ik Inceze pápától egész a jelen időig keletkezését, hatáskörét kijelölve. A vallásszabadságot, felvilágosultságot, humanismust s ezekhez hasonló szólamokat kellő értékére szállítja le, valamint kijelöli az egyháznak ezek ellenében elfoglalt álláspontját. Galilei pörét a maga valóságában állítja elénk, s a kath. egyházra szört rágalmakat gyönyörűen megezáfolja 1—75 lapon.

A második részt, mely a 75. laptól a 119. lapig terjed, az egyházi és politikai inquisitio közötti különbség s az utóbbi fogalmával kezdi. Folytatja azután történelmi keletkezésével. Adja a spanyol inquisitio jellemét. Ismerteti a politikai vizsgálatnál követett eljárást és büntetést. Előadja a katolikusok üldöztetését Nagybritanniában VIII. Henrikől 1829-ig az emancipatióig. A pápák állását szemben a politikai inquisitiokkal, valamint a jezsuiták állítólagos befolyását ezekre stb. Mindezeket szerző nagy történelmi tanulmányt tanusító szakismerettel oldja meg. A mű valóban érdemes az elolvasásra, sőt fordításra is. 8+6

Mócsy A. Népevelési Tanulmányok

az 1873. év őszén a bécsi világiállításra, a Délnémettartományokba és Svajcába tett utazása alkalmából. Összeállította Mócsy Antal képezdei tanár. Kalocsa 1875. ny. Malatin és Holmeyer érs. k. nyomdászok in-tézetében. 8 r. 160 l.

Nm. Haynald érsek ur több papját utaztatta már külföldön a tanítóképző és népevelő

intézetek tanulmányozása végett. Erről szól a „Tanügyi Tapasztalatok“ című 1873-ban Kalocsán megjelent füzet, melynek első részét Kubinszky M. másik részét Szulik állította össze. A kalocsai férfitanítóképző intézet jeles világi tanára szintén részesült ő exja hasonló kegyében s tapasztalatait most e főcímettel könyvben bocsátja közre.

Ausztria, Bajorország, Württemberg, Baden és Svajc tanügyi állapotait kitűnő szakértelemmel ismerteti Mócsy Antal e könyvben. Különösen svajci tapasztalataiból megtanulja az ember, hogy hazánk iskolaközösítő hősei nem igazságosan hivatkoznak a külföldre, mint a hol a közös iskolák oly meglepő eredményeket szültek volna. s általános elismerésben részesülnének az összes lakosság részéről. A vallásos lelkű katolikusok és protestánsok ott is keseregnek a közös iskolák felállítására miatt, és csodás áldozatkészséggel külön iskolákat emelnek vallási községek és magán társulatok, hogy a vallástalan közös iskolák káros hatását ellensúlyozzák. A könyv azonban nemcsak a tekintetből érdekes, hanem azért is figyelemre méltó, mert benne egy elméletileg és gyakorlatilag ismert képzettségű jeles tanferfiu sok fontos nevelési és tanítási eszmét tisztáz, czáfol vagy védelmez. A nevelés barátai méltó köszönettel lesznek e könyvért mind az áldozatkész nagy főpásztor, mind a jeles szerző iránt.

Ramière. **Az ima-apostolság kis kézi könyve.**

Egybeállítva T. Ramière Henrik, Jéz. társ. atya, az ima-apostolság általános igazgatója által. Kalocsa. 1875. Malatin és Holmeyer. 12 r. 81. l.

Az ima-apostolság magyarországi igazgatója Kubinszky Mihály ur előszavából értjük, hogy ez eredetileg francziául írt füzetke Szulik J. fordítása szerint előbb a Társ. Értesítő — Jézus Szíve Hirnökében jelent meg s most külön lát napvilágot. Jézus Szíve tisztelete s az ima-apostolság már hazánkban is szépen terjed; az ima-apostolság célját, hasznát, szervezetét, ajtatossági gyakorlásait ismerteti a nevezett könyvecske. Kapható Kalocsán, a Jézus Szíve Hirnöke szerkesztőségében 20 krajezárért.

Herders Conversations-Lexicon. Kurze aber deutliche Erklärung der Wissenswerthesten aus dem Gebiete der Religion, Philosophie, Geschichte, Geographie, Sprache, Literatur, Kunst, Natur- und Gewerbkunde etc. Zweite, gänzlich umgearbeitete Auflage. Freiburg. 1875.

A Herderféle Conversations-Lexikon első kiadása ezelőtt 20 évvel indult meg, s miután az az utolsó példányig elfogyott, a derék kiadó tisztá katolikus szellemben egy új kiadást indított meg, kitűnő munka-erők közreműködése mellett. Jelenleg öt nevezetesebb Convers Lex. adatik ki,

u. m. a Majer-, Brockhaus-, Spamer-, Pierer-féle és a Herderé. Ennek valamint első, ugy a második megjelenését is örömmel üdvözölte a sajtó s a nagy közönség, mert tagadhatatlan, hogy a jó Conv. Lexikon ismereteink kiegészítésének legjobb eszköze: ilyennek ismerjük pedig a jelen művet az első kiadástól. Tartalmának gazdagságára, kiállításának csinososságára és olcsóságra nézve bármely e nembeli művel kiállja a versenyt: tárgyilagos és világos irányára nézve pedig vetélytársait sokban felülmulja. E kitűnő művet bátran merjük ajánlani s ohajtjuk, hogy minél szélesebb körben terjedjen. — Az egész mű 50 füzetben, (4 kötet) egy egy füzet 4—5 iv, fog megjelenni. Havonként 1—2 füzet jelenik meg, mi a megszerezhetést tetemesen könnyíti. Egy füzet ára 30 kr.

Katholischer Hausschatz in Wort und Bild.

Illustrierte Unterhaltungsblatt für Katholiken. — Der ganze Jahrgang umfasst 18. Hefte in gross Quart, von denen alle 3 Wochen eines erscheint, jedes Heft 24 kr. O. W.

Egy magyar szépirodalmi kath. folyóirat hiányában, de mert tapasztalásból tudjuk, hogy a német képes folyóiratok hazánkban is nagy mérvben pártoltatnak, épen nagy részben a kath. olvasó közönség által pártolt német folyóiratok kiszorítása végett ajánljuk e kitűnő folyóiratot, melynek célja az „Über Land Meer“ „Gartenlaube“ — „Illustrierte Zeittung“ stb. féle lapokat a katolikus családok asztaláról leszorítani. — E folyóirat egy éves élete alatt biztosította jövődjét s bátran állithatjuk, hogy a másodrangu német folyóiratokat már lejártá s a közönségen áll, hogy a legelterjedtebb lap legyen. Pustet jó nevű kiadó semmi költséget sem kímél, hogy lapja az antikath. ilynemű lapokkal versenyezzen. Kiállítására igen csinos, képei oly szépek, melyekhez hasonlót talán egy német folyóirat sem mutat föl. Olvasmányában felkarolja a szépirodalom minden ágát: figyelemmel kíséri a napjainkban annyira fontos szerepet játszó természettudományokat, újabb fölfedezéseket. Melegen ajánljuk e pártatlan kath. folyóiratot.

P. Martin. P. Isaak Jogues aus der Gesellschaft Jesu, erster Apostel des Irokesen von P. Martin, Priester derselben Gesellschaft. Mit Gutheissung des Verfassers übers. von P. St. Dosenbach, S. J. — Zum Besten der deutschen Josephs-Mission in Paris. (1875. Regensburg, Pustet. 8. r. 304. l. Ára 1 firt 08 kr.) A franczia szerző érdekesen tárgyalja 13 fejezetben a szegény hittérítő életét Canadában. P. Jogues Orleansban született 1607. jan. 10, mint Jézus társ. hittérítő került Canadába s az irokóiak első apostola lett. Vértanu halállal mult ki. — A könyv végén függelékül áll Jogues s társainak rövid életrajza.

Gobillon. Leben der ehrw. **Louise von Marillac** Witve Le Gras, Stif-
terin u. erste Oberin d. barmherzigen Schwest-
tern. Von Gobillon. Verbessert und vermehrt
von Gollet. 8. r. 275 l. 1875. Gratz.

Napjainkban, midőn sz. Vincze szeretett le-
ányai az egész világon elterjedve, 27 provinczá-
ban mintegy 24 ezren a szeretet műveit gyako-
rolják: elég érdekes olvasmányt nyujt az ő ala-
pító- és első főnöknőjük életrajza, mely világot vet
együttal az egész csudálandó intézményre, melyet
asupán a ker. szeretet tart össze. — A munka
franciából van németre fordítva.

Seisl. **Die Geleise des Kirchenjahres**
und der Wege Gottes in der Gründung
seines Reiches auf Erden. 8. r. 357. lap. 1875.
Regensburg. Pustet. Ára 1 frt 10 kr.

Rövid egyházi beszédek az év vasár- és ün-
nepnapjaira, az időszak evangeliomok rendje és
összefüggése szerint berendezve. A szerző Seisl
Márton amerikai missionarius 1846. óta. Forrásai
főleg liturg. szerzők, kiknek munkáihoz leginkább
hozzájuthatott. Idézetei latinul vannak a szó-
vegben, de jegyzetben németül is lefordítvák. Fi-
gyelemre méltók e munkában egyik egyházi idő-
szakból a másikba való átmenet és egyes be-
vezetések.

Ratte. **Praktische Ascese**, vorgetragen
im Luxemburger Seminar von Fr. Ratte.
8. r. 368. l. Regensburg. 1875. II. kiadás. Ára
2 frt 40 kr.

Kétrendbeli conferentialis beszédeket tartal-
maz, melyeket szerző a luxemburgi papnövelde-
ben tartott. Előadásában a fősulyt a cselek-
vésre fekteti: az elvont szemlélődést és a mys-
ticus elméletet szorgosan kerüli szerző előadásai-
ban. Hoc fac, et vives! Ez intést követi.

Bronner. **Memoiren eines Todten-
kopfes.** Heraus gegeben v. Benno
Bronner. 2. Bände. 8°. Mainz. Kirchheim. 1875.
3 frt 60 kr.

Szellemdusan és költői lélekkel irt igen ér-
dekes munka a beszélyirodalom terén. A szerző
egy halálft beszéltet, s az értelmet és szívet le-
bilineselő modorban valóságos tényeket tár fel az
olvasó előtt. A halálft megfordul a majom-tudós
szobájában, családja körében: egy jókedvű deák
barátja által eljut Rómába, a mentanai esatába,
egy jó kath. római nemes családba. A zsinat
megnyíltá alkalmából kihallgatja az ott működő
püspököket, a hazug német journalistákat. Meg-
fordul a carlisták és commune tagjai közt. Alkal-
ma van megismerni a vallásnélküli leányiskolák
erköcsi nyomorát, a börze szédelgéseit stb. E
mű a kath. német szépirodalom egyik gyöngyé-
nek mondható.

Burger I. Pázmány Péter egyházi be-
szédei. Szószéki használatra átdol-
gozta s kiadta Burger Ignác, sz.-fehérmegyei
áldozópap. I. évf. Első köt. A püspöki hatóság
jóváhagyásával. Eger. 1875. 8. r. 642. l. Ára
3 frt. Megrendelhető a szerzőnél Bogdányban, a
Duna mellett.

Megvaljuk, kíváncsian fogtunk ezen könyv
lapozásához, megőződést szerzendők: hogyan bánt
el átdolgozó a magyar próza megalkotójának egyik
legremekebb művével? kinek nemes prózáját egy
századdal később csak Faludi birta folytatni; mint
hiúszónoknak pedig eredetiség, eszmegazdagság és
kenet tekintetében maig sincs utódja. Szerző fel-
adata igen nehéz volt. Egyéni felfogásunk sze-
rint azonban egy ily nagy szellemnek classicus,
kerekded, hatályos mondatképzési alakokkal ne-
mesített, s törzsökös tiszta magyarsággal irt mű-
vét átírni, s így azt eredeti alakjából kivetköz-
tetni: ritka tudomány, ember s világ ismeret, rend-
kívüli alkotó képzelem, eles dialectikáról tanús-
kodó eszmemenetet megsonkitani, mi, hogy so-
kat ne mondjunk, czéltévesztett munkának tart-
juk. — Mi, midőn elolvastuk az egyes átirt be-
szédeket, s utána rögtön elolvastuk az eredeti
szöveget is, körülbelöl az átirt predikáció azon
hatást tette ránk, mint a már előbb kifacsart
citrom élvezete. Vagy mint egy ékétöl megson-
kitott s átalakított középkori gót templom, mely
így is használható ugyan, de egy műértő lélek
folyton csak az eredetit ohajtja. Dicsőrjük átdolgozó-
nak abbéli törekvését, hogy a mostani vásári pre-
dikációk mellett Pázmányt ohajtja az ifjabb nem-
zedékkel megkedveltetni, de higye el nekünk, átirt
predikációból őt meg nem kedveljük. Sokkal in-
kább czélt ér, ha azt újra adja ki.

Van még megjegyzésünk a szentírási idéze-
tekre is. Nekünk van hiteles magyar szövegünk.
Nagyobbrészt követi is átíró, néhutt azonban egé-
szen kiforgatja azt. Így p. 8 l. Zsolt. 13, 5. ere-
deti magyar szövegét: „Ott remegtek félelemmel,
hol nem volt félelem“ átdolgozó így adja: „ott is re-
meg félelemmel hol voltakép nincs oka a félelem-
re.“ Sokszor az eredeti szöveget, megtoldja vagy
elhagyja. Ez talán mégsem rendes eljárás. De ha
mégis már teszi, a megtoldott részt vagy dül-
ten, vagy zárjelezve, a megsonkitott szöveget
pedig kipontozva vőljük helyesen adni. Ezt meg-
kivánjuk, sőt meg is tesszük a profán könyvek-
ből vett idézetekkel is, annál inkább kell ezen el-
járást követnünk, midőn a könyvek könyvéből
idézünk. — Különben a munka így átírva és meg-
sonkitva is tartalomdusabb sok újabb e fajú
termékeknél, melyek sokszor üres fraziszokon kívül
egyebet alig tartalmaznak. S+6.

**Der neue Katechismus für die
Volksschule,** mit Rücksicht auf den neuer-
scheinenden allgemeinen Katechismus von Rom,
im Entwurfe, zum Zwecke des Zustan-

dekommens eines Katechismus, wie er in unserer Zeit noth thut, allen Theologen, Katecheten und Schulmännern Deutschlands zur Recension vorgelegt, von einem Pfarrer der Diöcese Rottenburg, Kempten. Verlag der Jos. Kösel'schen Buchhandlung. 1874.

Widerlegung der Einwürfe gegen den neuen Katechismus und Nachweis der Nothwendigkeit eines neuen mit Rücksicht auf die bei J. Kösel in Kempten erschienene Broschüre: Der neue Katechismus für die Volksschule, von J. Fröhlich, Pfarrer der Diöcese Rottenburg. Kempten. Kösel. 1875.

Der neue Katechismus, wie er unserer Zeit noth thut. Ein Hilfsbuch zum Religionsunterrichte in der Volksschule für die Kinder und den Katecheten. Im Entwurf alle Theologen etc. Von J. Fröhlich, Pfarrer in Altenweiler, Diöcese Rottenburg, Kempten. Kösel. 1876.

A két első füzet az utat egyengette a harmadiknak, a népiskola katejának számára, mely most már, bár szintén csak tervezetben még, teljesen megjelent. A népiskolai kate nem ugyan tartalmi, — hanem alaki megváltoztatásának és az újabb időkben olyannyira tökélesbült módszertani elvekhez való alkalmazásának szükségességéről bővebben szólani fölösleges. Erzi azt mindenki, aki a hittanítással foglalkozott vagy foglalkozik. A kate ezen átalakítása azonban nagy munka, mely időbe kerül, s melynek eszközökre egy ember képtelen. Sikerral biztató egyedüli módja ennek az, hogy valamely elméleti és gyakorlati szakember tervezetet készít: ezt a többi szakember megrostálja, elvesz belőle, hozzáad, törül, javít, mindaddig, míg kölesönösen megállapodásra jutnak. Egyedül ily módon, sok, minél több szakembernek hozzájárulása és tényleges közreműködése által jöhet létre oly kate, mely a módszertan igényeinek lehetőleg tökéletesen megfeleljen, és a szükséges főpásztori jóváhagyással ellátván, általánosan elterjedjen. Ezt az utat választotta Fröhlich, ki jelen kate-tervezetet épen a szakemberek által történendő megrostálás céljából, egyelőre csak mintegy kézirat gyanánt adta ki. E munka, mely több, mint húsz évi tanulmányozás gyümölcse, két főrészt öszlik: elméleti és gyakorlati részre. Az elméleti rész ismét két évfolyamot foglal magában: az első évfolyam a hittant, a második az erkölestant tárgyalja. A hittan egy általános részből és három szakaszból áll. Az általános rész Isten létéről, lényegéről és tulajdonságairól szól; az I. szakasz külön fejezetekben 1) a világ teremtéséről, fentartásáról és kormányzásáról, 2) a világ megváltásáról, 3) a világ megszenteléséről; a II. szakasz az anyaszentegyházról és pedig 1) Jézus Krisztus folytonos tanítóhivataláról az egyházban, 2) papihivataláról, s ezzel

kapcsolatban a szentmiseről, a szentségekről és egyéb malaszteszközökről, 3) Jézus Kr. pásztori hivataláról; a III. szakasz a menyországról, poklóról, tisztítóhelyről és az utolsó ítéletről. Az erkölestan szintén egy általános részből és hét szakaszból áll. Az általános rész szól a jóról és a rosszról; az I. szakasz az általános kötelességekről, és pedig 1) az Isten-, 2) a felebaráti-, 3) az enmagunk iránt való kötelességekről; a II. szakasz a különös kötelességekről, és pedig 1) a család-, 2) az egyház és az állam-, 3) a rang és a kor iránt való kötelességekről. Függetlenül mellékelve van az erkölestannak az Isten tiz parancsolata szerint való átismétlése. A gyakorlati rész négy szakaszból áll. Az I. szakasz a keresztény életre való gyakorlati útmutatásokat tartalmazza, különösen pedig szól 1) a szent időkről, 2) a szent helyekről, 3) a szent szokásokról; a II. szakasz gyakorlati útmutatásokat ad az erények fölébresztésére; a III. szakasz, a szentmise ajtatos hallgatásának gyakorlati módját tárgyalja; IV. szakasz a szentségekhez való járulásról közöl gyakorlati utasításokat. A mű tartalmának és beosztásának e rövid kivonatából is fölismerhető a szükséges elmélettel párosult gyakorlati módszerész keze, mely az általánosan érvényre emelkedett didacticai elvek tekintetbevételével, biztosan rakja le azon alapokat, melyeken a jövő nemzedék igaz keresztény életének magasztos épülete lesz fölemelendő. Jelen kate-tervezet is emberi mű lévén, vannak hiányai; de előnyei, — különösen gyakorlati beosztása, világos, egyszerű nyelvezete, a régi kate elvont kezelésmódjának és lényegtelen fölöslegének kihagyása, részint a régi anyagnak az újabb kor igényei és viszonyai szerint való, tapintatosan megválasztott kibővítése, — messze túlszárnyalják hiányait. Ugyanazért e művet, mely valóban megérdemli a pontos tanulmányozást, különösen ajánljuk t. olvasóink s főleg a szakfértaik kiváló figyelmébe.

Riedl A. Idealer Kreislauf des Lebens in Natur und Offenbarung. Kempten, 1875. 8. r. 255. l. Ara 90 kr.

E munka a modern materialisticus irányu természettudományok ellen iratott, mely állításait ellentétbe helyezi az észszel s a józan gondolkodással. A szerző bebizonyítja, hogy minden élet a teremtés által Istentől származik, és a kegyelem munkája által ő hozzá visszafoly, míg a materialismus a kétségbeesésig üz.

Gestel. Der Schatz des Glaubens. Aachen, 8.º 411. S. Ara 2 ft. 70 kr.

Első része egy nagyobb munkának, mely hat kötetben kimerítőleg fogja tárgyalni a napjainkban oly sok oldalról ostromolt hitet. Második része az újabbkori tévedésekre és a napi események mozgalmaira fog fényt vetni.

Könyvészet.

- MOLNÁR. „Emlékeim“ Belgium, Anglia s Hollandiából. Irta: Molnár Nep. János. I.—II. k. 8. r. Budapest, 1875. Ára a két kötetnek 1 frt 40 kr. Kapható a szerzőnél Esztergomban. Érdekes olvasmány.
- RINGSEIS. „Drei Monate in Spanien.“ Von Bettina Ringseis. 8 r. Freiburg Herder. 1875. Ára 1 frt 80 kr.
- HUREL A. L. abbé. Flavia. Scènes de la vie chrétienne au 4. siècle. (Paris.) 4 ft 20.
- BOLANDEN, C. v. Urdeutsch. Histor. Roman. 2 Bde. (Mainz, Kirchheim.) 4 frt 50.
- SPRINZL, dr. Jos. Handbuch der Fundamental-Theologie als Grundlegung der kirchl. Theologie vom religionsphil. Standpunkte. (Wien. Braumüller.) 5 frt 50.
- HAHN-HAHN, I. Gräfin. Nirwana. Erzählung. 2 Bde. (Mainz, Kirchheim.) 5 frt 40.
- HEEMSTEDÉ. Für Rom. Streit-und Weiheklänge Deutscher Dichter. Aachen 8°. 117. S. Ára 60 kr.
A nyolcz kiadást ért „Gegen Rom“ című gúnyirat ellensúlyozására adatott ki, a Péterfillérek szaporítására. E versgyűjtemény két kiadást ért.
- HEEMSTEDÉ. Katholische Unterhaltungs-bibliothek. Aachen. Füzetekben jelenik meg. Egy évfolyam 12 kisebb kötet. Egy-egy kötet ára 60 kr.
- KEHREIN. Blumenlese aus der kath. Gegenwart. Aachen. 1875. 8—9. Lief. 72 kr. Bár nálunk is találhatnánk kiadót egy ily vállalatra!
- HEEMSTEDÉ. Die lauretánische Litanei in 48 Sonetten. Achen. 30 kr.
- CALDERON's gröste Dramen relig. Inhalts. Uebers. v. F. Lorinser. III. Bd. (Freiburg, Herder.) 96 kr.
- LAICUS, PH. Die Petroleuse. Nach dem Französ. des A. Téraud. (Mainz, Kirchheim.) 1 frt 44.
- KIRCHE, DIE, betrachtet mit Rücksicht auf die gegenwärt. Streitfragen und die Bedürfnisse uns. Zeit. Von einem Amerikaner. Aus dem Engl. (Freiburg, Herder.) 36 kr.
- HEINRICH, Dr. J. B. Dogmatische Theologie. II. Bd. I. Abtheil. (Mainz, Kirchheim.) 2 ft.
- ROHLING A. A talmud-zsidó. Magyaritá Gemini. II-ik kiadás. (Budapest. Franklin-Társulat.) 80 kr.
- ROHLING, A. Medulla theologiae moralis. 8°. S. Louis. (Freiburg, Herder.) 4 ft 80 kr.
- Patrum sanctorum, opusc. sel. Ed. H. Hurter. Vol. 30.: Ambrosii de fide liber. Vol. 31.: Basilius liber de spiritu sancto. (Innsbruck, Wagner.) 1 frt 20 kr.
- ACTA ET DECRETA SS. CONCILIORUM recentiorum. Collectio Lacensis. Tom. III.: Acta et decr. ss. conciliorum, quae ab episcopis. Americae septentrionalis et imperii britannici ab a. 1789. usque ad a. 1869. celebrata sunt. 4°. Freiburg, Herder. 2 ft 52 kr.
- ACTA SANCTORUM. Supplementum. Complectens auctaria Octobris et tabulas generales. Cura et opera L. M. Rigollot. Fol. Paris. (Berlin, Calvary.) 45 frt.
- JEHL, JOH. Katechismus der kath. Theologie. (Regensb. Manz.) 2 frt 52 kr.
- COMMUNICAZIONI dalle biblioteche di Roma. A cura di E. Monaci. Vol. I.: Il canzoniere Portoghese della biblioteca vaticana. (Halle. Lippert.) 27 frt.
- FALISE, J. B. Liturgiae pr. compendium. Ed. 2. (Regensb. Manz.) 4 frt 56 kr.
- GERLACH, H. Lehrbuch des kathol. Kirchenrechts. 3. Aufl. (Paderborn, Schöningh.) 4 frt 80 kr.
- NILLES, N. De rationibus festorum sacratissimi cordis Jesu et purissimi cordis Mariae. Ed. 4. Tomus II. (Innsbruck, Wagner.) 3 frt.
- NOETHEN, K. M. Geschichte aller Jubeljahre u. ausserordent. Jubiläen der kathol. Kirche. (Regensb., Manz.) 1 ft 56 kr.
- GLADSTONE, W. E. Reden Papst Pius IX. (Nördlingen, Beck.) 96 kr.
— Rom und die neuesten Moden in der Religion. (Ugnyant.) 2 frt 88 kr.
- TONDINI, C. Anglikanismus, Altkatholicismus u. die Vereinigung der christlichen Episcopalkirchen. (Mainz, Kirchheim.) 36 kr.
- DESDOUITS, M. Th. La philosophie de Kant d'après les trois critiques. (Ouvrage couronné par l'Institut de France.) (Paris.) 4 frt 80 kr.
- FÖRSTER, E. Geschichte der ital. Kunst. IV. Br. (Leipzig, Weigel.) 4 frt. 5 kr.
- THILO, C. A. Kurze pragmat. Geschichte der Philosophie. I. Thl.: Geschichte der griech. Philosophie. (Cöthen, Schulze.) 3 frt.
- RIEHL, PROF. A. Der philosophische Kriticismus und seine Bedeutung für die positive Wissenschaft. I. Bd.: Geschichte u. Methode des philos. Kriticismus. (Leipzig, Engelmann.) 5 frt. 40 kr.
- SCHEIDEMACHER, C. Das Seelenleben der Gehirnthatigkeit. Gegen die Seelenleugner gerichtet. Forschungen auf Thatsachen begründet. (Regensb., Manz.) 2 frt 58 kr.
- NEUMANN, P. Das Leben uns. Herrn und Heilandes Jesu Christi des Sohnes Gottes. II. Thl. (Prag, Urbanek. 7 frt 80 kr.
- VERING, F. H. Lehrbuch des kathol. und protest. Kirchenrechts. II-te Abtheil. (Freiburg, Herder.) 2 frt. 88 kr.

Irodalmi vegyesek.

— A veszprémi növendékpapság Pázmánykő-
rének tagjai ily czimű munkára küldték szét a meg-
rendelési fölhívást: „Katholikus erkölcstan.“
Irta Müller Ernő. I. kötet. — A két kötetes mun-
kának első kötete az idei iskolai tanév június ha-
vának végén bizonyosan meg fog jelenni; a máso-
dik kötet pedig a jövő tanévben lát napvilágot. A
megrendelések legalább február végeig megteendők.
A körülbelül 26—27 ivre terjedő I. kötet ára 2 ft.
— Bita Dezső egyetemi tanár „A keresz-
tény vallás isteni eredete és szüksége
volta korunk tévelygeivel szemben“
czimű pályanyertes művének első kiadása teljesen
elfogyván, akik művét birni kívánák, megrendelési
szándékukat vele tudassák. — A győri nagyobb
papnövelde sz. Imre egyletének tagjai előfizetést
hirdetnek Schüch Ignác „A lelkipásztorko-
dástan kézikönyve“ czimű művének második
magyar kiadására. A körülbelül 72—74 ivre ter-
jedő munka az év folytán mindenesetre kikerül a
sajtó alól. Mindkét rész ára külön-külön 2 frt 80
krban van megállapítva. A megrendelések a fenne-
vezett egylethez intézendők. — „Isten igéje szent
beszédekben“ czimű havi folyóiratra hirdet előfize-
tést Fábian János, esztergom-vizivárosi plebános,
mint szerkesztő. Könnyű modorban, röviden, de
velősen, nép- és korszerűn irt sz. beszédekkel ki-
vánja ellátni a lelkész urakat. Minden beküldött
beszéd külön pályamunkának fog tekintetni és szak-
férfiak bírálata után az ezek által kijelölt első leg-
jobb sz. beszéd 100, a második legsikerültebb pe-

dig 50 frttal fog jutalmaztatni. — Az „Isten igé-
je“ nek egy évi folyama 36 nagy 8-réttű ivre fog
terjedni, megjelenik minden hónap utolsó hetében.
Előfizetési ára bérmentes szétküldéssel együtt egész-
évre csak 2 ft, mely összeg Buzárovics G. könyv-
kereskedésébe Esztergomba küldendő. — Az „Iro-
dalmi Értesítő“ II. évfolyamára hirdet előfizetést
Buzárovics Gusztáv, esztergomi könyvkereskedő,
mint kiadó, egész évre 1 ftal. Szerkesztők: Masz-
laghy X. Ferencz és SEDA Ernő. Programja
ugyanaz, ami az „Irodalmi Szemléé.“ — „Erdélyegyházmegyei Értesítő“ czimen Dr. Éltes Ká-
roly és Biró Béla, egy minden hónap 15-én és
utolsó napján megjelenendő egyházmegyei hivatalos
közönyt fognak megindítani a folyó évben. Előfizetési
ára egészévre 4 ft, mely Károlyfehérvárra, a várba
küldendő. — *Irodalmi és politikai arcképek*
czimű műre hirdet előfizetést Asbóth János, mely-
ben szokott nyíltszívűségével fogja elmondani néze-
teit újabb nemzeti fejlődésünk némely legnevezete-
sebb és legérdekesebb alakjairól. Különös figye-
gyelemben részesülnek e műben egyebek közt a
nemzeti nagy költők: Vörösmarty, Petőfy, Arany; az
ifjabb irodalomból: Rákosi Jenő, Dóczy L., b. Jó-
sika Lálmán, Arany László, Beóthy Zsolt; ál-
am-
férfiak közül: gr. Széchenyi István, gr. Dessewffy
Aurel, Kossuth Lajos, b. Eötvös József, gr. Apponyi
György, Deák Ferencz, gr. Andrássy Gyula, b.
Sennyey Pál. — A könyv ára 3 ft lesz. Előfizetők-
nek 2 ft 50 kr. Megrendelések a szerző neve alatt Buda-
pestre (ald unasor 32. sz.) jan. közepéig küldendők.

Vegyes hírek.

— Az „Egri egyházmegyei irodalmi egylet“
alapszabályai a belügyminiszterium által 61,852.
sz. alatt bemutatási záradékkal elláttattak. — *Woerl*
Leo, a buzgó würzburgi kath. kiadó, újra kiadta a
német birodalomban, Ausztria-Magyarország- és
Svajczban megjelenő kath. hírlapok és folyóiratok
jegyzékét 1876-ra. Hazánkból még most is hiányos
adatokat kapott; először is ott szerepelnek a rég
megszűnt: „Egyh. és iskolai hetilap.“ — a „Kath.
Világ.“ — „Kath. Lelkipásztor.“ — Kath. Egyház-
jogtár“ — „Kath. Nevelés és oktatásügy.“ Ellenben
hiányzanak abból az „Uj magyar Sion“ — „Havi
füzetek“ — „Der Landbote“ — „Charivari“ —
„Irodalmi Értesítő.“ Figyelmeztetjük a kiadó és szer-
kesztő urakat, hogy e hiányt pótolják. — Feltűnik
továbbá, hogy kath. magyar lapjaink kiadói, a
„Kath. Hetilapot“, „Religiót“ és „Népújságot“ ki-
véve, nem jegyzik föl: hány példányban jelenik meg
lapjuk. Igaz, kényes kérdés: de olvasóközönségünk
számát tekintve, nincs mit szégyenlenünk, ha va-
lamily hirlapunk 4—500 példányban jelenik is meg.
Nálunk az ellenirányu sajtó sem dísekedhetik elő-
fizetői roppant számával. Német lapokat is látunk
3—4—5—6 sőt 230 példányban megjeleneni. —

— A *Kisfaludy-társaság* e hónapban fog új el-
nököt, titkárt és tagokat választani. Mint hírlík,
közakarattal Arany Jánost szeretnék elnöknek vá-
lasztani. Azonban úgy hallatszik, hogy Arany még
az akadémiai titkárságról is le akar mondani. —
— *Jenny Lear* nemrég megjelent: „Roman d'une
Americaine en Russie“ czimű botrányos könyvéről
mondják, hogy az utolsó példányokat Párisban 10
Louis d'or-ral fizették, holott rendes bolti ára 5
franc volt. Pongyolábban már lehetetlen írni, mint
a szerzőnő irt, ki magát is elég pongyolán mu-
tatta be a világnak. — *A philadelphiai kiállításon*
egy egészen elkülönült hely van szánva az ame-
rikai hírlapirodalomnak s az amerikai sajtó történetét
fogja föltüntetni. E történet a „May Flower“ sze-
rény lapocskával kezdődik, mely 1673-ban Cam-
bridge-ban (Massachusetts) jelent meg, s 1850-ben
már 2526 időszakos folyóirat volt Amerikában, s
összesen 426. 409.000 példányban jelentek meg.
Husz évvel később 1870-ben a hírlapok száma
már 5871-re rugott, évenként 1500 millió példány-
ban lepvén el Amerikát. Franciaország is sze-
retné ily módon képviseltetni a philadelphiai kiál-
lításon a francia hirlapirodalom történetét. —

Pajer Gyulának az észak-sarki expedícióról irt munkája kiadását a bécsi cs. kir. udvari és állományomda eszközözi. E kiadványokra eddig 46,000 előfizető jelentkezett s e számból Ausztria-Magyarországra 36,740, Németországra csak 9260 esik. Eddig 422,000 példány árusított el. Ebből is látszik, hogy mundus vult decipi . . . — *A német katolikusok*, a mult szeptemberben tartott két nagygyűlésükben hozott határozataik VI. pontja a sajtóról szólva, mondja: „A sajtó a nyilvános hangulat megfontására vezet, ha a kormány titkos alapok segítségével és alattomban igaztalan befolyást igyekszik gyakorolni a hírlapok által a nép itéletére és nézetére. A törvényhozó factorok feladata az, hogy törvényes garantiákat teremtsenek, nehogy a kényszerbizonyítványok és más kényszer szabályok alkalmazása által a sajtó anonymitása veszélyeztessék, mert ezen garantiák nélkül nincs szabad és illedelmes sajtó. — † *Meghaltak*. A magyar irodalom két nagy veszteséget szenvedett a mult év utolsó havában. Toldy Ferencz meghalt 1875. év decz. 10. — Született Budapesten 1805. decz. 10 én. Irodalmi munkássága oly nagy, hogy Greguss Agost 1871-ben czim szerint összeállítva dolgozatait, 116 lapra menő füzet került ki a czimekből. Legnevezetesebb művei: *A magyar nemzeti irodalom története*, 2 kötet. *A magyar költészet története*, 2 kötet. *A magyar költészet kézikönyve*, 5 kötet. Kazinczy F. és kora. *Az újkori magyar nemzeti irodalom története*. Mindkettő befejezetlen. Munkáinak száma 621 czimre megy. Hasábokat foglalna el azok felsorolása. Nála nagyobb és eredményesebb munkásságot a magyar irodalomban senki ki nem fejtett. — *Kemény Zsigmond* báró, a jeles regényíró s hírneves publicista meghalt 1875. decz. 22-én. P.-Kamaráson, hol elvonulva élt. Báró K. Zs. 1816-ban született Erdélyben. — Óriási vállalatáról ismert *Migne* abbé, 75 éves korában meghalt Párisban. Még utolsó pillanatában is csak elhamvadt nyomdáját sajnálta. Ő volt alapítója a *L'Univers*, *La Verité* és a *Verité*-ből keletkezett *Courrier de Paris* című lapoknak. — *Pogodin Petrovics Mihály*, panszláv író meghalt Moskvában. Rumjanzow bírodalmi kancellár megbízásából írta nagy történeti munkáját sz. Cyrilról, a szlávok apostoláról. — *Lagueronniére Lajos* István Arthur, francia publicista és volt nagy követ, elhunyt Párisban. Szül. 1816-ban. Mint író Chateaubriand és Lamartine iskolájához tartozott. Utóbbi időkben a „*La France*“ című lapot szerkesztette.

Szerkesztői üzenetek.

- *L. I.* — Az imakönyvek elküldettek.
- *F. K.* — Budapestről, a hírlapkiadó hivatal által fogja kapni.
- *P. I.* — A könyvjegyzéket visszavárás mellett postára adtuk.
- *I. V.* — Jövő számunkra maradt.
- *Sz. J.* — Az elsőre már készen voltunk. Készségelekötözött.

Tárgyhalmaz miatt az „Irodalmi szemle“ egy iv helyett másfél iven jelenik meg.

Előfizetési felhívás a „Magyar Állam — Idők Tanúja“ tizenhetedik évfolyamára. Hosszu s viszontagságteljes tizenhat év után edzett s nem lankadó munkaerővel megyünk katolikus napilapunk *tizenhetedik évfolyama* elé.

Leborulva adván hálát a Mindenhatónak, nem csak a lelki örömekért, melyekkel az ő és a haza ügyének hí szolgálatában közben batorított és vigasztalt; hanem a szenvedésekért is, melyeket az ő nevének dicsőségeért az ő malasztjával elviselni engedett: hálaérzelemmel vagyunk eltelve egyszersmind azon közönség iránt, mely megbecsülhetlen rokonszenve, állandó pártolása s buzdító közreműködésével támogatott minket jó és balszerencse napjaiban egyaránt.

Ha visszatekintünk tizenhatévi küzdelmeinkre, minden keserűsége felülemelkedünk, és igen vigasztaló ránk nézve egyrészt azon tény, hogy a correct kath. napilapok minden országban s minden nyelven hasonló sorsral küzdenek: másrészt az, hogy osztanunk illik küzdő anyaszentegyházunk azon sorsát, melyet egyik legdicsőbb tanítója így fejezett ki: *Inter vicissitudines peregrinator Ecclesia.*

Ily megnyugvással vezetjük be harezedzett és kipróbált lapunkat a *tizenhetedik évfolyamba*. Az „egyidőre“ majdnem teljes uralomra vergődött a liberalizmussal szemben, ha még nehezebb napok várának ránk: abban nem lehetne semmi új, semmi meglepő, semmi visszariasztó.

A mi tisztánlátó, elvű melyen tisztelt közönségünk igen méltányosan képes megítélni azt, mily magatartást kell követniök a correct, keresztény és hazafentartó lapoknak a modern áramlattal szemben. E magatartás minden országban ugyanaz: távol a forradalmi és felforgató elvektől, távol a keresztény felfogásu tekintély és honpolgári hítség esorbitásától, férfias erély- és kitartással, minden törvényes eszközt arra használni fel, hogy a destructiv irány helyett, a *keresztény állam, a renddel párosult szabadság és a conservatív alkotmányosság* jussanak érvényre.

Ily vezérelv fog minket kalauzolni, ezután is az igazság és a haza jóléteért vállalt régi küzdelmünkben, melyet, midőn Istenbe vetett bizalommal folytatni indulunk, tiszteltteljesen kérjük olvasó közönségünket, hogy a jól ismert zászló alatt törekvéseinket tovább is támogatni méltóztassék.

Multunk felment mindennemű phrasis-hangoztatástól, akár hazafiui, akár bármely más tekintetben. Ugyis közöleg azon idő, mely kideríti, hogy hazafiui tekintetben is azon irányzat volt a valóban üdvös, melynek lapunk, keletkezte óta, állandó tolmácsa s hirdetője vala.

Előfizetési feltételeink: Egész évre 20 firt. Félévre 10 firt. Evnegvedre 5 firt. Gyűjtőinknek minden 10 példány után egy tiszteletpéldányt biztosítunk.

Lonkay Antal,

felelős szerkesztő és laptulajdonos.

Előfizetési felhívás a „Katholikus Hetilap“ 1876. évi folyamára. Midőn a „*Katholikus Hetilap*“ 1876. évi folyamára előfizetést nyitunk, bizalommal fordulunk eddigi tisztelt előfizetőinkhez s kérjük, hogy megrendeléseiket ideje korán megújítani, s amennyire tőlük függ, lapunknak új előfizetőket is szerezni méltóztatának.

Szerkesztésünk két évi tartama alatt a tisztelt közönségnek alkalma volt megismerkedni törekvéseinkkel s ha abban, mit eddig nyújtottunk, elégséges biztosítékot lát arra, hogy bizalmával továbbra is megtiszteljen, ugy mi részünkről viszont nem ígérhetünk egyebet, mint, hogy jövőre is teljes erőnkkel igyekeznünk fogunk a „*Katholikus Hetilap*“-ot élénk és változatos tartalom, jeles szépirodalmi dolgozatok és közérdekű olvasmányok közlése által ezen pártfogásra méltóvá tenni.

A katolikus sajtó jogosultságát senki sem tagadja, szükségét a mai korban, midőn minden irányzat a katolikus vallás, sőt maga a keresztény jelleg megsemmisítésére tör, csak az nem ismerheti el, ki a keresztény társadalmat fenyegető veszélyt belátni csak azért nem tudja, mert saját háza még nem borult lángba feje felett.

Hazánk katolikus sajtója szintén hivatva van harcolni s bátor kitartással küzdeni ezen irányzat ellen, de küzdelme csak úgy lehet sikeres, ha kellő támogatásban részesül. A tisztelt közönségen van a sor tömeges pártfogás által a harcot megkönnyíteni, mert minél elterjedtebb valamely közlöny, annál nagyobb nyomattal bír annak minden egyes nyilatkozata, annál nagyobb annak tekintélye.

Bizalommal fordulunk tehát a tisztelt közönséghez s ajánljuk lapunkat becses pártfogásába.

A lap előfizetési ára: *Egész évre 4 frt; félévre 2 frt; negyed évre 1 frt.* Az előfizetési pénzek a Szent-István-Társulat igazgatóságához küldendők (Budapest IV. kerület, Lövészutca 11. sz.) Az előfizetési pénzek beküldésére legalkalmasabbak a postai utalványok. Gyűjtőknek 8 előfizető után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk. — A pontos és fenakadás nélküli szétküldés érdekében méltóztassanak az előfizetéseket lehetőleg korán beküldeni. Budapest 1875. december 8.

Agoston Antal,
felelős szerkesztő.

Előfizetési felhívás az „Uj Magyar Sion“ hetedik (1876.) folyamára. Szerkeszti *Dr. Zádori János.* Ha rettegetek hajdan a barbárok beütésétől, hasonlólag ijedez most a józan közvélemény, hogy barbárok ütnek be az erkölcsi és társadalmi rendbe. Az elsőt az ész istenítése,

a másikat a vagyonszükségési ohajok s ha ezek megérnek utóbb a communistikus merények fogják eszközölni. Az eszmék logikai rendje, nem sokára érvényesül a társadalmi rendben.

Miután az ember az által is különbözik az állattól, hogy előre is lát, mindenkinek oda kell törekedni, hogy a józan eszmék fáklyája a magasban ragyogjon s a tévely, romlás, társadalmi tönkrejutás, ha mégis lehetséges, akadályoztassék. Csak együgyűség állíthatja, hogy a vizár ellen csak akkor kell intézkedni, mikor előtve van a határ.

Mint hogy tudjuk, hogy igen tisztelt közönségünk, az isteni igazságok, a józan társadalmi eszmék iránt lelkesedik, ismételtlen szőlítjuk fel lapunk pártolására s alkalomadtán a rokon eszmekörökben való terjesztésére. Együttal nézeteik, tapasztalataik esetleges közlésére. Mert az eszmék, nézetek kölesönössége, a hatások viszonyossága nélkül megbenul minden törekvés.

E folyóirat egyuttal a külföldi irodalom közvetítője, azért a főbb irodalmi jelenségek állandó tolmácsa vagyunk, amire egy gazdag könyvtár közelsége nagy mértékben képesít. A lap anyagi kiállítás nem változik. Minden hónap végén egy öt ivnyi füzet jelenik meg. Tíz példányra egy tisztelet példánnyal kedveskedünk. A könyvárusok általi közvetítést mellőztetni kérjük.

Előfizetési ára egy évre 6 frt.

Legszívesebben postai utalványt használni. Minthogy e folyóiratra, mely az egyház érdekében adatik ki, a templomi pénztárból is lehet előfizetni, ezen körülményre van szerenesénk a ft. plebanos urakat tiszteletteljesen figyelemztetni. Esztergom, 1875. Szent Imre napján.

A szerkesztőség.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK.

Az „Irodalmi szemle“ egy évfolyama, 12 sűrűn nyomott iven, egy vagy félivenként fog megjelenni, úgy beosztva, hogy minden hónapra egy-egy ív essék.

Egy évfolyam előfizetési díja, postai szállítással együtt 1 frt 20 kr. — Előfizetéseket csak egészévre fogadhatunk el.

Az „Egri egyház megyei közlöny“ előfizetői, mellékletül ingyen fogják kapni az „Irodalmi szemle“ egész évi folyamát; a „Népújság“ egészéves előfizetői pedig kedvezményből 60 krért rendelhetik meg.

HIRDETÉSEK

következőleg számíttatnak:

Egy egész oldal (két hasáb) . . . 6 frt
Féloldal 3 „
Negyedoldal 1 „ 50 kr.

Kisebb hirdetéseknel egy kétszer hasábozott petitsor vagy ennek megfelelő tér 6 krral számíttatik.

Minden egyes hirdetés után 30 kr kincstári illeték fizetendő. Többször hirdető 1/10 leengedésben részesíttetnek.

A hirdetési díjak előlegesen küldendők be.

TARTALOM:

Szépirodalmunk.
Szemle: Bita D. és Karsch L. pályanyertes munkája.
Toldy F. A magyar költészet kézikönyve stb.
Györy V. Koszorú.
Vince A. Mezei virágok.
Füssy. Tanulságos történetkék.
Philalethes. Ueber die Kirchliche und Politische inquisition.
Mócsy A. Népevelési tanulmányok.
Ramière. Az ima-apostolság kis kézikönyve.

Herders Conversations-Lexicon.
Katholischer Hausschatz stb.
P. Martin. P. Isaak Jogues stb.
Gobillon. Leben der ehrlw. Louise von Marillae stb.
Seisl. Die Geleise der Kirchenjahres stb.
Ratte. Praktische Ascese, stb.
Bronner. Memoiren eines Totenkopfes.
Burger I. Pázmány Péter egyházi beszédei.

Der neue Katechismus für die Volksschule, stb.
Wiederlegung der Einwürfe gegen den neuen Katechismus stb.
Der neue Katechismus stb.
Riedl A. Idealer Kreislauf des Lebens stb.
Gestel. Der Schatz des Glaubens. Könyvészet.
Irodalmi vegyesek.
Vegyes hírek.
Szerkesztői üzenet.
Előfizetésre való felhívás.

A megrendelések teljesítésére ajánlja magát **Szolcsányi Gyula**, könyvkereskedő Egerben.

Nyomatott az érsek-lyceum könyvnyomdájában Egerben, 1875.